

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep.
0030 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
16/00358-1

Vår dato
03.02.2017

Fellesorganisasjonen (FO) sitt krav til statsbudsjett 2018 til Helse- og omsorgsdepartementet

Fellesorganisasjonen (FO) er fagforening og profesjonsforbund for over 27.000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Våre medlemmer arbeider innenfor hele bredden av velferdstjenestene. FOs medlemmer er tett på hverdagen til innbyggerne generelt og til utsatte og marginaliserte grupper spesielt.

En velferdsstat bygd på solidaritet og likeverd er en viktig forutsetning for å oppnå og opprettholde et samfunn som er godt for alle. FO mener velferdsordningene i størst mulig grad bør være universelle og i offentlig regi. Samtidig er det nødvendig å ha spesifikke ordninger rettet inn mot enkeltpersoner og grupper med særskilte behov. Den skattefinansierte velferdsstaten generelt, og trygdeordninger spesielt, er avgjørende for å oppnå målet om et samfunn der alle har samme rettigheter og muligheter for å delta. En grunnleggende forutsetning for dette er at skatte- og trygdesystemer har en sterk omfordelende funksjon.

FO er svært bekymret for økende bruk av et snevrere helsebegrep enn det som er intensjonen. Vi opplever i stadig flere sammenhenger at begrepet helsetjenester benyttes der det tidligere var naturlig å snakke om helse og sosiale tjenester. Dermed forsvinner det sosialfaglige perspektivet. Det er for eksempel viktig å huske at store deler av tidligere lov om sosiale tjenester nå er hjemlet i lov om helse- og omsorgstjenester, og dette betyr at sosialt arbeid er et viktig element innenfor det som nå benevnes som kommunale helsetjenester.

Folkehelse

Det er en direkte sammenheng mellom forskjeller i helse og sosiale forskjeller. FO mener at for å få bukt med sosiale forskjeller i helse og levekår må det arbeides bredt og tverrfaglig. Grunnleggende forhold som psykososial trygghet og forebyggende sosialt arbeid er forutsetninger for en god folkehelse, og må være et satsningsområde med øremerkede midler.

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
02380

Telefaks:
94 76 20 18

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontigent:
9001.08.71394

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

Den etterlengtede strategien om psykisk helse skal omfatte folkehelse, primærhelse- og spesialisthelsetjenestene, og skal dermed favne bredt. Det må sørges for at strategien for psykisk helse følges opp med økonomiske midler som skal benyttes til tiltakene i strategien.

- **Styrke og øke andel ansatte med sosialfaglig kompetanse i kommunalt forebyggende sosialt arbeid, i barnehage, skole, videregående skole og nærmiljøarbeid.**
- **Sørge for økonomiske midler som følger strategien for psykisk helse, som ivaretar folkehelseområdet, kommune- og spesialisthelsetjenesten.**

Spesialisthelsetjenester

Videre satsning på tverrfaglig, spesialisert behandling (TSB) og utviklingen og omstilling av psykisk helsevern i må videreføres i 2018. FO mener satsingen må ivareta sosialfaglig perspektiv, og at andelen sosialfaglige stillinger i barne- og ungdomspsykiatrien, psykisk helsevern for voksne og rusomsorgen må økes. Midler til videre styrking av opptrappingsplan må øremerkes slik at tilbud og kapasitet fortsatt økes, slik at dette ikke tilfaller administrasjon av andre tilbud.

Tilstrekkelig kompetanse og kvalitet i tjenestene er vesentlig for forsvarlige tjenester, og avgjørende for gode rehabiliteringsforløp. Vi ser en klar tendens til at helsefaglig personell prioriteres i både spesialisthelsetjenestene og kommunale helse- og omsorgstjenester. FO mener det er behov for mer sosialfaglig kompetanse på oppvekstarenaer og en revitalisering og styrking av sosialfaglig perspektiv og metoder i psykisk helse og rusomsorg.

- **Styrke og øke andel ansatte med sosialfaglig kompetanse innenfor psykisk helse for barn, unge og voksne, og rusomsorg, både i spesialisthelsetjenestene og kommunale tjenester.**

Helse- og omsorgstjenester i kommunene

Det er viktig med fortsatt satsning på rus og psykisk helse, og fortsatt prioritere opptrappingsplanen for rusfeltet. FO mener midlene må øremerkes. FO støtter også videre satsning på psykologer og skolehelsetjenester i kommunene, men vi ønsker en sterkere satsning på tverrfaglig kompetanse i tjenestene. FO mener sosialfaglig perspektiv, og andelen sosialfaglige stillinger i psykisk helsevern og rusomsorg må økes.

FO mener opptrappingsplanen for *habilitering og rehabilitering (2017 – 2019)* har for lite fokus på habilitering. FO mener habiliteringstjenestene må styrkes, med særlig fokus på livsløpsperspektiv til personer med medfødte tilstander og utviklingshemning. NOU 2016:17 «På lik linje» viser omfattende mangler og brudd på menneskerettighetene til personer med utviklingshemning. Opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering møter ikke behovene som beskrives og må styrkes for å kunne bidra til å bedre levekårene til personer med utviklingshemning. FO mener det må økte midler til og de må øremerkes. Videre må det satses på tidlig intervensjon, habilitering og målrettet styrking av tiltak til personer store og sammensatte funksjonsnedsettelse. Det krever et særlig løft med tanke på å bygge kommunenes kompetanse innenfor psykisk

helse og utviklingshemning og særlig et løft i kompetanse utover tradisjonell helseforståelse og utover fagskolenivå. Det må avsettes midler til tiltakene i opptrappingsplanen om styrking av vernepleie- og sosialfaglig kompetanse i habiliterings- og rehabiliteringstjenester.

Uhjemlet bruk av tvang overfor sårbare og utsatte personer er ulovlig tvangsbruk. Den verken rapporteres eller dokumenteres og er et alvorlig brudd på rettsikkerheten til mennesker som allerede befinner seg i en utsatt og sårbar situasjon. Dette må stoppes og FO har gjentatte ganger spilt inn behov for bedre og mer lik lovgivning for bruk av tvang i ulike tjenester. FO erfarer at ulovlig tvangsbruk handler om dårlige holdninger og mangel på gode rutiner, og ikke minst mangel på tilstrekkelig kompetanse og gode rammebetingelser for ansatte til å kunne utføre jobben. Bruk av tvang kan være forsvarlig og nødvendig behandling, men all tvangsbruk skal være i samsvar med regelverk, det skal fattes vedtak og tvangsbruk skal rapporteres og dokumenteres. Kompetanse er helt avgjørende for å sikre dette.

FO vil fremheve vernepleiernes helse- og sosialfaglige kompetanse som særlig godt egnet i arbeid med personer med demens. De har en kompetanse som i stor grad dekker ulike tjenester og etiske og faglige utfordringer i samhandling med brukere med kognitiv svikt og nedsatt funksjonsevne.

- **Andelen sosialfaglige stillinger i psykisk helsevern og rusomsorg må økes.**
- **Det må avsettes midler til tiltakene i opptrappingsplanen om styrking av vernepleie- og sosialfaglig kompetanse i habiliterings- og rehabiliteringstjenester.**
- **Styrke miljøterapeutisk fokus i demensomsorgen, og sikre vernepleiefag kompetanse.**

Kunnskap og kompetanse

"Kompetanseløft 2020" er regjeringens plan for rekruttering, kompetanse og fagutvikling i kommunale helse- og omsorgstjenester. Formålet med planen er å bidra til en faglig sterk tjeneste, og sikre at kommunale helse- og omsorgstjenester har tilstrekkelig kompetent bemanning. Planen mangler et særskilt fokus på sosialfagene. Arbeid for å styrke barnevern-, sosial- og vernepleiefaglig kompetanse må vektlegges og styrkes i statsbudsjett for 2018.

I kommunene blir det satt i gang mange gode prosjekt som er resultat av behov i befolkningen, og som finansieres av ulike prosjektmidler fra staten. Samtidig etterlyser embetsverket studier som dokumenterer effekten av ulike tiltak. Det må derfor sørges for at gode resultater i disse prosjektene blir dokumentert ved forskning. Dette fordrer at kommunene må få insentiver for å sette i gang forskningsarbeid, for eksempel i samarbeid med utdanningsinstitusjonene.

Tall fra Helsetilsynet viser at det gis mange dispensasjoner fra utdanningskravet ved bruk av tvang og makt overfor personer med utviklingshemning. FO mener det må bevilges midler til å undersøke fakta. Hva er årsak til at det blir gitt så mange dispensasjoner fra utdanningskravet? Skyldes det en permanent mangel på personell med kompetanse på makt og tvang, eller midlertidige kortsiktige

tilpasninger? Hvis årsaken er at kompetansen i kommunene er for dårlig, må det igangsettes tiltak for å høyne kompetansen.

- **Insentiver for å sette i gang forskningsarbeid som dokumenter effekten av gode tiltak i kommunene.**
- **Iverksette tiltak som øker sosialfaglig kompetanse og personell i kommunale helse- og omsorgstjenester.**
- **Innhente kunnskap om situasjonen rundt innvilgede dispensasjoner fra kompetansekrav ved bruk av tvang.**

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Andreas Pedersen Kikvik
Rådgiver